ECLI:LV:AT:2018:1010.C29336517.10.S

Lieta Nr.C29336517
SKC-1317/2018
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
SPRIEDUMS
Rīgā 2018.gada 10.oktobrī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētājs tiesnesis referents Valerijans Jonikāns,
tiesnese Vanda Cīrule,
tiesnesis Aivars Keišs

ar tiesas sekretāri Sigitu Balodi,
piedaloties prasītājam /pers. C/ un atbildētājas SIA /Nosaukums A/ pārstāvei zvērinātai advokātei Agnei Upītei,
atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu sakarā ar prasītāja /pers. C/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018.gada 4.aprīļa spriedumu /pers. C/ prasībā pret SIA /Nosaukums A/ par vienošanās par darba tiesisko attiecību izbeigšanu atzīšanu par spēkā neesošu, atjaunošanu darbā, vidējās izpeļņas par visu darba piespiedu kavējuma laiku un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] Saskaņā ar /datums/noslēgto darba līgumu /pers. C/ uzņēmies veikt SIA /Nosaukums A/ iecirkņa /Nosaukums/ Apsaimniekošanas daļas namu pārziņa amata pienākumus uz noteiktu laiku (uz namu pārziņa /pers. D/ prombūtnes laiku).

Ar /datums/vienošanos Nr./numurs/ par grozījumiem /datums/darba līgumā noteikts, ka darba līgums ir noslēgts uz nenoteiktu laiku no 2016.gada 1.janvāra.

[2] /pers. C/ 2017.gada 18.janvārī cēlis tiesā prasību pret SIA /Nosaukums A/, kurā lūdz atzīt par spēkā neesošu no noslēgšanas brīža /datums/vienošanos Nr./numurs/ par darba tiesisko attiecību izbeigšanu (turpmāk – arī Vienošanās), atcelt SIA /Nosaukums A/ /datums/rīkojumu Nr./numurs/ par darba tiesisko attiecību izbeigšanu, atjaunot viņu darbā SIA /Nosaukums A/, piedzīt vidējo izpeļņu par visu darba piespiedu kavējuma laiku no 2017.gada 1.janvāra līdz sprieduma spēkā stāšanās dienai, morālā kaitējuma atlīdzinājumu 5 000 EUR un izdevumus par ekspertīzi 96,03 EUR.

Prasības pieteikumā norādīti šādi apstākļi.

[2.1] Prasītājam /datums/piezvanījusi atbildētājas personāla speciāliste un paziņojusi, ka jāsaņem apgaitas lapa un tā jāaizpilda, jo prasītājs tiek atlaists no darba.

Tā kā prasītājs par šo faktu neko nav zinājis, viņš zvanījis iecirkņa /Nosaukums/ vadītājam /pers. E/, kurš paskaidrojis, ka prasītājs esot parakstījis kaut kādus dokumentus divos eksemplāros.

Vēlāk, saņemot dokumentus e-pastā, prasītājs uzzināja, ka tā ir Vienošanās par darba tiesisko attiecību izbeigšanu, kura it kā parakstīta /datums/. Pirmo reizi šo dokumentu ieraudzīja savā e-pastā 2016.gada 29.decembrī. Tajā dienā prasītājam izsniegta minētās vienošanās kopija, kā arī /datums/rīkojums par darba tiesisko attiecību izbeigšanu. Rīkojumā prasītājs veicis atzīmi, ka vienošanos redz pirmo reizi – tātad šādam dokumentam nav juridiska spēka.

[2.2] Vienošanās oriģinālu prasītājs nav redzējis, turklāt dokumentā konstatējis šādas neatbilstības - darba attiecību pēdējā diena ierakstīta rokrakstā un vismaz 2 reizes labota (pēc pēdējās labošanas varētu saprast kā /datums/); dokumenta sastādīšanas datums (/datums/) ierakstīts rokrakstā; darba attiecību pēdējā diena ierakstīta rokrakstā neatbilstošā gramatiskā locījumā /kalendāra mēneša nosaukums/ (pareizi būtu /datums/); prasītājs šādā veidā neparakstās (prasītāja paraksts darba līgumā un pielikumā ir savādāks un tas ir acīmredzami).

[2.3] Tā kā šādu Vienošanos nav parakstījis, tad /datums/vērsās ar iesniegumu pie SIA /Nosaukums A/ Administratīvās pārvaldes Personāla vadības nodaļas vadītājas ar iesniegumu, kurā lūdza uzrādīt korekti noformētus dokumentus, kā arī informēja, ka, iespējams, kādā citā ceļā iegūtais prasītāja paraksts, nav izmantojams.

[2.4] Ierodoties darba vietā nākamajā darba dienā – /datums/– pēc it kā atlaišanas dienas (/datums/), konstatēja, ka darba devēja ir aizvedusi datoru, kas tika nodots prasītāja rīcībā darba pienākumu veikšanai. Tātad prasītājam arī faktiski tika liegts turpināt darbu.

[2.5] Prasītājs 2017.gada 5.janvārī pa pastu saņēmis atbildētājas /datums/paziņojumu „Par darba tiesisko attiecību izbeigšanu", kurā tiek apgalvots, ka prasītājs esot pašrocīgi parakstījis Vienošanos divos eksemplāros.

[2.6] Lai pierādītu faktu, ka darba devēja ir rīkojusies prettiesiski un viltojusi dokumentu - vienošanos, prasītājs dokumenta tehniskās ekspertīzes veikšanai vērsies Valsts policijas Kriminālistikas pārvaldes ekspertīzē.

Eksperta atzinumā, atbildot uz jautājumu „Kādā veidā izgatavots dokuments un kādā veidā izpildīti rokraksta ieraksti un paraksti?" norādīts, ka Vienošanās rokraksta ieraksta „/datums/" un paraksta /pers. C/ vārdā attēli ir izgatavoti ar elektrofotogrāfiskās drukas iekārtu (ar krāsu lāzera drukas iekārtu); paraksta /pers. C/ vārdā attēls ir daļēji apvilkts ar zilas krāsvielas lodīšu pildspalvu; rokraksta ieraksts „/datums/", paraksts /pers. E/ vārdā un paraksts zem drukātā teksta „/elektroniskā pasta adrese/" iepriekš minētajā dokumentā ir izpildīti tieši uz dokumenta lapas ar zilas un violetas krāsas lodīšu pildspalvām.

[2.7] Prasītājam ir nodarīts būtisks morāls kaitējums. Ir pazemots prasītāja gods un cieņa, viņš nonācis materiālās grūtībās. Prasītāja apgādībā joprojām ir /bērna vecums/ /bērns/, kurš turpina mācības vispārizglītojošā mācību iestādē. It īpaši būtisks šis aizskārums ir apstākļos, kad cilvēkam prasītāja vecumā (/gadu skaits/) ir grūti atrast citu darbu.

[3] Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2017.gada 12.oktobra spriedumu prasība noraidīta.

[4] Prasītājs, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 179.panta pirmo un ceturto daļu, apelācijas instances tiesai 2018.gada 5.marta tiesas sēdē iesniedza pieteikumu par /datums/vienošanās atzīšanu par viltojumu un tās izslēgšanu no pierādījumiem, prasītāja vārdā izdarītā paraksta atzīšanu par viltotu un par viltojuma fakta paziņošanu prokuroram.

[5] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2018.gada 4.aprīļa spriedumu noraidījusi /pers. C/ prasību, kā arī pieteikumu par /datums/vienošanās par darba tiesisko attiecību izbeigšanu atzīšanu par viltojumu, parakstu /pers. C/ vārdā atzīšanu par viltotu, vienošanās izslēgšanu no pierādījumiem un par viltojuma fakta paziņošanu prokuroram.

Tiesas spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[5.1] Puses /datums/noslēgušas rakstisku vienošanos par darba tiesisko attiecību izbeigšanu, pamatojoties uz Darba likuma 114.pantu. Prasītāja pēdējā darba diena noteikta /datums/.

Lietā pastāv strīds, vai prasītājs ir izteicis savu gribu Vienošanās noslēgšanai un viņš to ir parakstījis, un vai izpildās Civillikuma 1427.panta prasības.

Pierādīšanas pienākums ir tai līgumslēdzējpusei, kura apšauba darījuma spēku.

[5.2] Ar eksperta atzinumiem prasītāja paraksta viltošanas fakts nav pierādīts, jo tiesas nozīmētās tehniskās ekspertīzes atzinumā norādīts, ka ekspertam iesniegtā Vienošanās ir sagatavota elektrofotografiskā paņēmienā ar printeri, kopētāju vai daudzfunkcionālo drukas iekārtu ar melno toneri, rokrakstā ar lodīšu pildspalvu aizpildot datumus /datums/ dokumenta sākumā un /datums/ dokumenta 1.punktā un veicot atbilstošos parakstus ar lodīšu pildspalvu /pers. C/, /pers. E/ un dokumenta sagatavotājas /pers. F/ vārdā. Parakst /pers. C/ vārdā ir izpildīts brīvā ātrrakstā ar zilu lodīšu pildspalvas pastu bez kopēšanas tehnisko līdzekļu pielietošanas. Vienošanās teksta 1.punktā sākotnējais cipars „1" pārveidots uz esošo ciparu „0", veidojot esošo ierakstu /datums/, piezīmējot cipara „0" trūkstošo elementa daļu. Noteikt, vai tas veikts ieraksta izpildīšanas procesā vai pēc tam, nav iespējams.

Savukārt rokraksta (paraksta) ekspertīzes atzinumā, salīdzinot izpētāmo parakstu /pers. C/ vārdā ar salīdzinošai izpētei iesniegtajiem paša /pers. C/ paraksta paraugiem, konstatētas atsevišķas sakritības un atšķirības vispārējās un individuālajās pazīmēs, taču tās nav skaidrojamas vienozīmīgi, un tās neveido pazīmju kopumu, kas būtu pietiekams kādam noteiktam atzinumam; noteikt kas – pats /pers. C/ vai kāda cita persona ir izpildījusi parakstu /pers. C/ vārdā, nav iespējams.

[5.3] Noklausoties pirmās instances tiesas sēdes audioierakstus, izvērtējot iepriekš minēto liecinieku liecības, atzīstams, ka no lietā iesniegtajiem pierādījumiem un liecinieku liecībām ir pierādīts, ka prasītājs tika izsaukts uz Iekšējās kontroles nodaļu pie liecinieka /pers. H/.

Minēto apliecina /pers. I/ un /pers. J/ liecības, kuras strādā Iekšējās kontroles nodaļā un kuru darba vieta atrodas vienā kabinetā ar Iekšējās kontroles nodaļas vadītāju /pers. H/.

No liecinieces /pers. J/ liecības izriet, ka prasītājs ir bijis Iekšējās kontroles nodaļā pie vadītāja, kur veiktas pārrunas par darba tiesisko attiecību izbeigšanu, jo prasītājam ir bijuši vairāki aizrādījumi no Iekšējās kontroles nodaļas puses sakarā ar nekvalitatīvi veiktu darbu un sūdzībām par to. No /pers. I/ liecības izriet, ka 2016.gada nogalē laikā pēc plkst.12.00 /pers. H/ izsaucis prasītāju uz pārrunām par darba jautājumiem.

No liecinieka /pers. H/ liecības izriet, ka par prasītāja darbu saņemtas vairākas sūdzības, līdz ar to prasītājs /datums/tika izsaukts uz Iekšējās kontroles nodaļu pie /pers. H/. Prasītājs izteica vēlmi sastādīt vienošanos par darba tiesisko attiecību izbeigšanu, pamatojoties uz to, ka prasītāju neapmierina darbs un darba apstākļi, līdz ar to tika sastādīta un parakstīta vienošanās.

Tādējādi neapstiprinās prasītāja apgalvojums, ka 2016.gada decembra nogalē prasītājs nav bijis Iekšējās kontroles nodaļā.

No liecinieces /pers. J/ liecības izriet, ka /pers. H/ pārrunu ar prasītāju laikā palūdza /pers. J/ aiziet uz personāldaļu pēc sagatavotās Vienošanās. Lieciniece aizgājusi uz personāldaļu un paņēmusi mapi, kurā tā atradusies. Lai gan /pers. J/ norāda, ka nav ielūkojusies mapē un nevar tieši apliecināt, ka tajā atradusies apstrīdētā Vienošanās, taču no liecinieces /pers. F/ liecības izriet, ka viņa sagatavoja Vienošanos pēc personāldaļas pieprasījuma, līdz ar to nav pamata apšaubīt, ka /pers. J/ aiznestajā mapē atradusies personāldaļas sagatavotā vienošanās.

No /pers. H/ liecības izriet, ka Vienošanos sākotnēji parakstīja tikai prasītājs viņa klātbūtnē, jo tas bija pēkšņs lēmums, bet tās pašas dienas laikā Vienošanos parakstīja arī iecirkņa centra vadītājs. Oriģināls palika darba devējam, bet otra puse tika nodota darbiniekam.

No liecinieces /pers. F/ liecības izriet, ka /pers. H/ atnesa divus Vienošanās eksemplārus, lieciniece devās pie iecirkņa vadītāja /pers. E/, lai viņš tos parakstītu, pēc tam Vienošanās reģistrēta sistēmā.

Tāpat no /pers. F/ liecības izriet, ka /pers. F/ sagatavoja rīkojumu un kopā ar /pers. H/ devās uz personāldaļu, lai atdotu personas lietu.

No lietā esošās aprites kartes redzams, ka datu bāzē /datums/ir pievienots gan rīkojums par darba tiesisko attiecību izbeigšanu, gan Vienošanās.

Liecinieku liecības un lietā esošie pierādījumi neapstiprina prasītāja apgalvojumu, ka viņš pirmo reizi iepazinies ar Vienošanos 2016.gada 29.decembrī, saņemot dokumentus e-pastā.

Liecinieces/pers. F/ liecība par to, ka prasītājam tika izsniegts Vienošanās melnraksts ar kopētu /pers. C/ parakstu, izskaidro Valsts policijas Kriminālistikas pārvaldes eksperta /datums/ izziņā Nr./numurs/ secināto, ka Vienošanās ir iegūta, pielietojot montāžas paņēmienu: dokumenta izgatavošanai tika izmantots vienošanās oriģināls ar rokraksta ierakstu /datums/ un parakstu /pers. C/ vārdā, kopējot vai skenējot to.

Lai gan no lietas apstākļiem ir konstatējams, ka tikai liecinieks /pers. H/ ir redzējis, ka prasītājs ir parakstījis Vienošanos, taču, novērtējot liecinieku liecības kopsakarā ar lietas dalībnieku paskaidrojumiem, ņemot vērā lietā esošos pierādījumus un ekspertīzes slēdzienu, nav pamatots prasītāja apgalvojums, ka viņš nav izteicis gribu noslēgt Vienošanos un ka prasītāja paraksts uz tās ir viltots.

Ievērojot minēto, ir noraidāma prasītāja prasība par vienošanās atzīšanu par spēkā neesošu.

[5.4] Tā kā rīkojums tika izdots, pamatojoties uz pušu Vienošanos, tad, secīgi arī prasība daļā par rīkojuma atzīšanu par spēkā neesošu un šim prasījumam pakārtotie prasījumi par atjaunošanu darbā un par vidējās izpeļņas piedziņu par visu darba piespiedu kavējuma laiku, kā arī prasījums par ekspertīzes izdevumu piedziņu ir noraidāmi.

[5.5] Lietā nav konstatētas atbildētāja neattaisnojamas vai neatļautas darbības, attiecīgi nepastāv zaudējumu (kaitējuma) atlīdzības priekšnoteikumi un tāpēc ir noraidāma prasība par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu.

[5.6] Apelācijas sūdzībā norādītie argumenti atzīstami par nepamatotiem.

[5.6.1] Tiesas sēdē noskaidroti apstākļi, kādā veidā iegūta Vienošanās, kuru prasītājs nodevis tehniskās ekspertīzes veikšanai Valsts policijas Kriminālistikas pārvaldē. Par minētajiem apstākļiem liecinājusi lieciniece /pers. F/ un par noskaidrotajiem apstākļiem strīds tiesas sēdē nepastāvēja.

[5.6.2] Eksperts sniedzis atzinumu par neiespējamību atbildēt uz jautājumu, vai paraksts prasītāja vārdā ir izpildīts to atdarinot, nevis devis

kategorisku atzinumu par to, ka prasītāja parakstu uz Vienošanās atveidojusi cita persona. Eksperta atzinums vērtēts kopsakarā ar citiem pierādījumiem.

[5.6.3] Tiesas sēdē netika noskaidrots konkrēts dienas laiks, kad Vienošanās parakstīta. Tikai viens no lieciniekiem minējis, ka, iespējams, tas bijis laikā no plkst.12.00, līdz ar to nav pamatoti prasītāja iebildumi, ka tiesa nav pārbaudījusi, ko viņš darījis laikā no plkst.12.00 līdz 14.00, kā arī nav nozīmes prasītāja iesniegtajiem pierādījumiem, ka plkst.12.00 viņš nevarēja atrasties /adrese/, jo pildījis savus tiešos pienākumus.

[5.6.4] Nepamatots ir prasītāja apgalvojums par liecinieku sniegtām saskaņotām un nepatiesām liecībām, kuras būtu vērtējamas kritiski.

Atbildoši Civilprocesa likuma 105.pantam par lietā konstatētajiem faktiem un apstākļiem var liecināt vienīgi tās personas, kurām tie zināmi. Darba tiesiskās attiecības nav uzskatāmas par šķērsli liecību došanai tiesā. Turklāt uz tiesas sēdi bijuši uzaicināti abu pušu lieciniekiun būtiskas pretrunas to liecībās ar paskaidrojumiem, kurus liecinieki devuši kriminālprocesa ietvaros, nav saskatāmas.

[5.6.5] Kaut arī darba attiecības nav izbeigtas, pamatojoties uz darba līguma noteikumu pārkāpumu, apstākļus saistībā ar prasītāja nekvalitatīvo amata pienākumu izpildi, kas bija par iemeslu prasītāja uzaicināšanai uz pārrunām /datums/, apstiprina lietā esošie pierādījumi.

[5.6.6] Nav pamata apšaubīt prasītāja paskaidrojumus, ka /datums/viņš veicis savus darba pienākumus, ko apstiprina lietā esošie akti par vairāku objektu apsekošanu, kā arī citi pierādījumi, taču tas nedod pamatu secinājumam, ka prasītājs attiecīgajā datumā nav bijis kontroles daļā un parakstījis Vienošanos, jo norādītajos aktos nav norādīts laiks, kad tie sastādīti un cik ilgi veikta apsekošana.

Arī prasītāja saņemtā prēmija par 2016.gada decembri nenozīmē, ka darba devējai nebija iemesla veikt pārrunas ar darbinieku un rezultātā vienoties par darba attiecību izbeigšanu.

[6] Kasācijas sūdzībā prasītājs lūdzis atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai tai pašā tiesā.

Kasācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[6.1] Lietā pastāv strīds par to, vai Vienošanās noslēgta atbilstoši Darba likuma 114.pantam.

Prasītājs /datums/nav izsaukts un nav bijis pie atbildētājas darbinieka /pers H/ uz pārrunām. Prasītājs nekad nav izteicis gribu un ierosinājumu noslēgt Vienošanos par darba tiesisko attiecību izbeigšanu. Turklāt Vienošanās kā dokuments nav derīga, jo uz tās ir viltots /pers. C/ paraksts.

[6.2] Tiesas šajā lietā ir iestājušās darba devējas pusē, tādējādi pārkāpjot pušu līdztiesības principu, kas noteikts Civilprocesa likuma 9.pantā, kā arī nepamatoti norādījušas prasītāja pienākumu sacīkstes principa ietvaros pierādīt, ka darījums nav noticis.

Gadījumā, ja tiesa uzskatīja, ka šī lieta izskatāma sacīkstes principa ietvaros arī neskatoties uz to, ka judikatūrā uzsvērts darbinieka kā vājākās un neaizsargātākās līgumslēdzējas puses statuss arī attiecībā uz lietas izskatīšanu tiesā, tās pienākums atbilstoši likuma „Par tiesu varu" 3.panta otrajai daļai un 17.panta pirmajai daļai bija vispusīgi pārbaudīt Vienošanās kā līguma noslēgšanas apstākļus, proti, noskaidrot darījuma patieso jēgu un dalībnieku īsto gribu.

Konkrētajā gadījumā nav neviena pierādījuma, ka prasītājam būtu bijusi griba izbeigt darba tiesiskās attiecības un ka viņš personīgi būtu parakstījis Vienošanos par darba tiesisko attiecību izbeigšanu.

[6.3] No tiesas sprieduma izriet, ka vienīgā persona, kura apgalvo, ka prasītājs izteicis vēlmi izbeigt darba tiesiskās attiecības un parakstījis Vienošanos, ir atbildētājas darbinieks /pers. H/. Spriedumā secinātais, ka prasītājs ir bijis slikts darbinieks, kuram trīs reizes gada laikā bija jāsniedz paskaidrojumi - atbildes uz iedzīvotāju sūdzībām par atbildētājas darbinieku neveiktajiem māju apsaimniekošanas pienākumiem, un tāpēc prasītājam bija iemesls izteikt vēlēšanos izbeigt darba tiesiskās attiecības, ir tikai tiesas minējums. Minētais ir pretējs tiesai noteiktajam pienākumam būt objektīvai un noskaidrot patiesību lietā.

[6.4] Tiesa nav aizsargājusi prasītāja kā darbinieka tiesības, jo nav pieprasījusi pierādījumus, kurus viņš lūdzis iegūt.

Nav noskaidrots konkrēts dienas laiks, kad Vienošanās parakstīta, taču tas ir būtiski strīda izšķiršanā. Nevar uzskatīt, ka notikusi objektīva apstākļu noskaidrošana, ja spriedums balstīts uz apgalvojumu, ka prasītājs kaut kad /datums/ieradās un parakstīja dokumentu. Turklāt tiesa neapšaubīja prasītāja norādītos faktus, ka /datums/ darba laikā strādājis savā iecirknī Miera un Cēsu ielas rajonā, pusdienlaikā bijis iepirkties veikalā „Rimi", bet atbildētājas lietvedībā informācija par rīkojumu un Vienošanos reģistrēta plkst.14.07. Lai pierādītu, ka minētajā dienā prasītājs neatradās atbildētājas ēkas /adrese/, tuvumā un fiziski nevarēja parakstīt vienošanos atbildētājas darbinieka kabinetā, prasītājs lūdzis tiesu izprasīt elektronisko sakaru komersanta SIA „Latvijas Mobilais Telefons" šūnas atrašanās identifikatoru datu saglabāšanas periodā, jo ir svarīgi noteikt prasītāja atrašanās vietu šajā datumā līdz brīdim, kad informācija par Vienošanos reģistrēta atbildētājas lietvedības sistēmā.

Tiesa nepamatoti informāciju nepieprasīja un spriedumā nav norādījusi, kāpēc šādam objektīvam pierādījumam nav nozīmes konkrētā strīda izšķiršanā.

[6.5] Pretēji Civilprocesa likuma 97.panta trešajai daļai un 193.panta piektajai daļai tiesa spriedumā nav norādījusi, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu, kādēļ vienu faktu atzinusi par pierādītu, bet citu – par nepierādītu. Apstākļos, kad tiesa vērtējusi prasītāja kā darbinieka personību, tā neargumentēja, kāpēc lietā nav nozīmes faktam, ka atbildētāja pat pēc atkārtota tiesas pieprasījuma neiesniedza pierādījumus – dokumentus par to, ka pret /pers. C/ būtu bijušas ierosinātas disciplinārlietas, dokumentus par konstatētajiem pārkāpumiem viņa darbā. Tiesa uzskatīja, ka atbildētājas darbinieku liecībās minētie fakti par prasītāju kā ne visai labu darbinieku ir objektīvi un patiesi, lai gan personas, kas sniedza liecības, joprojām ir atbildētājas darbinieki. Netika arī atspēkoti prasītāja argumenti par to, ka viņam piešķirtas prēmijas par darbu.

Tiesa nepamatoti nav izvērtējusi arī apstākli, ka policijā un tiesā liecinieki snieguši atšķirīgas ziņas.

[6.6] Liecinieku liecībās par Vienošanās sagatavošanu un parakstīšanu ir konstatējamas vairākas pretrunas, kas nav novērstas.

Atbilstoši šīm liecībām prasītājs ieradies pie /pers. H/ uz pārrunām, izteicis viedokli, ka viņu neapmierina darbs SIA /Nosaukums A/ un vēlējies noslēgt vienošanos par darba tiesisko attiecību izbeigšanu. Vienošanās projektu personāldaļā sagatavojusi /pers. F/, kurai pēc tam divus /pers. C/ parakstītos vienošanās eksemplārus atnesis /pers. H/. Šos dokumentus parakstīšanai /pers. E/ aiznesusi /pers. F/, bet pirms tam izgatavojusi dokumentu kopiju. Pēc dokumentu parakstīšanas /pers. F/ informāciju par Vienošanos ievadījusi uzņēmuma sistēmā. Savukārt no /pers. H/ liecības izriet, ka tieši viņš atdevis /pers. C/ otru Vienošanās eksemplāru, uz kura bijis gan prasītāja, gan atbildētājas darbinieku paraksti, un ka viņš ar savu roku veicis datuma /datums/ labojumu.

/pers. F/ /datums/paskaidrojumā policijai norādījusi, ka elektroniski sagatavojusi Vienošanās projektu, nosūtījusi to /pers. H/, pēc neilga laika ar kurjera pastu saņēmusi Vienošanos ar /pers. C/ parakstu. Tad to iedevusi parakstīt /pers. E/ un pēc tam to reģistrējusi. Kad sagatavojusi rīkojumu par darba tiesisko attiecību pārtraukšanu, reģistrēto Vienošanos un rīkojuma sagatavi nosūtījusi Iekšējās kontroles dienestam.

/pers. H/ 2017.gada 15.jūnijā policijā paskaidrojis, ka Vienošanās projektu saņēmis elektroniski, to izdrukājis, /pers. C/ parakstījis divus eksemplārus; tad tos nosūtījis iecirknim /Nosaukums/, kas atrodas /adrese B/. Tur tos parakstījis /pers. E/ un /pers. F/, Vienošanās reģistrēta un tajā pašā dienā dokuments atgriezts /adrese/. Dienas otrajā pusēm /pers. H/ atkārtoti ticies ar prasītāju un personīgi nodevis Vienošanos, bet nedaudz vēlāk sagatavots rīkojums.

[6.7] Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūrā 2018.gada 20.martā pieņemts lēmums par kriminālprocesa uzsākšanu par /datums/vienošanās iespējamo viltošanu, savukārt tiesa nav pārbaudījusi faktus un nav noskaidrojusi, vai minētajā datumā prasītājam bija iespējams ierasties /adrese/, lai parakstītu dokumentus.

[6.8] Tiesa nepamatoti nav vērtējusi arī vienošanās atbilstību Ministru kabineta 2010.gada 28.septembra noteikumiem Nr. 916 „Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība" (turpmāk – arī Noteikumi).

[6.8.1] Minēto noteikumu 6.punktā noteikts, ka dokuments nedrīkst būt rakstīts tehniski viegli pārlabojamā un fiziski nenoturīgā veidā, taču Vienošanās ir anketa, kurā aile par darba tiesisko attiecību pēdējo dienu aizpildīta ar roku un ir viegli labojama, ko atbildētājas darbinieks arī izdarīja.

[6.8.2] Saskaņā ar Noteikumu 7.punktu dokumentā nedrīkst būt dzēsumi, aizkrāsojumi, neatrunāti labojumi, svītrojumi vai papildinājumi; kļūdainos ierakstus pārsvītro un labojumus atrunā ar ierakstu „Labotam ticēt", apliecinot ar parakstu.

Vienošanās tekstā darba attiecību pēdējā diena ir labota, ko apstiprina ekspertīze, liecinieku liecība, taču puses labojumu nav saskaņojušas.

[6.9] Lietas materiālos ir divi Vienošanās eksemplāri, no kuriem viens uzskatāms par viltojumu, jo uz tā ir kopēts vai skenēts prasītāja paraksts, un otrs, uz kura nav nosakāms prasītāja vārdā veiktā paraksta izdarītājs. Civillikuma, Darba likuma un arī pašas Vienošanās teksts noteic, ka tā sastādīta divos eksemplāros – katrai pusei pa vienam.

Prasītājam izsniegtais Vienošanās eksemplārs neatbilst Dokumentu juridiskā spēka likuma 2., 4.pantam, jo dokumentam, lai tam būtu juridisks spēks, jābūt parakstītam.

[7] Paskaidrojumos sakarā ar kasācijas sūdzību SIA /Nosaukums A/ lūdzis atstāt negrozītu apelācijas instances tiesas spriedumu, jo kasācijas sūdzībā norādītie apsvērumi par materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumiem nav pamatoti.

[8] Kasācijas instances tiesas sēdē prasītājs uzturēja savu kasācijas sūdzību pēc tajā norādītajiem argumentiem, akcentējot to, ka Vienošanos nav parakstījis un Iekšējās kontroles nodaļa /datums/nav bijis. Norādīja uz pretrunām liecinieku liecībās, kā arī nepamatotu tiesas atteikumu izprasīt pierādījumus.

Atbildētājs pārstāve, atzīstot tiesas spriedumu par pareizu, noraidīja prasītāja izteiktos iebildumus attiecībā uz liecinieku liecību izvērtējumu un papildus pierādījumu pieprasīšanu. Pārstāve norādīja uz prasītāja gribu noslēgt Vienošanos, un tas apliecina tās tiesiskumu.

Motīvu daļa

[9] Izskatījusi lietu, Augstākā tiesa nāca pie atzinuma, ka tiesas spriedums ir atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai.

[10] Apelācijas instances tiesa pareizi identificējusi no Civillikuma 1427.panta izrietošo noteikumu noskaidrot, vai Vienošanās kā darījums ir saskanīgs abu tās dalībnieku gribas izteikums un vai griba to noslēgt ir bijusi izteikta.

Attiecībā uz gribas izteikumu pusēm ir diametrāli pretējas pozīcijas. Kamēr darba dēvēja apgalvo, ka Vienošanās iniciators ir bijis /pers. C/, prasītājs apgalvo, ka šādu gribu nekad nav izteicis, Vienošanos nav parakstījis un darba devējas birojā, kur it kā notikusi dokumenta parakstīšana, konkrētajā dienā /datums/vispār nav bijis.

Tādējādi, lai strīdu izšķirtu, tiesai pierādījumu novērtēšana bija jāveic, tos pārbaudot vispusīgi, pilnīgi un objektīvi, vadoties no tiesiskās apziņas, kā arī balstoties uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un dzīvē gūtiem novērojumiem.

Augstākā tiesa uzskata, ka iepriekšminēto Civilprocesa likuma 97.pantā noteikto pierādījumu novērtēšanas prasību tādā mērā, lai taisītu tiesisku un pamatotu spriedumu, tiesa nav izpildījusi, līdz ar ko pārkāpusi arī Civilprocesa likuma 193.panta piektajā daļā noteikto par nepieciešamību veikt konstatēto lietas apstākļu juridisko novērtējumu, kas arī ir pamats sprieduma atcelšanai. Šo savu slēdzienu Augstākā tiesa pamato ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[11] Vērtējot Valsts tiesu ekspertīžu biroja eksperta rokraksta (paraksta) ekspertīzes atzinumu, atbilstoši kuram „noteikt, kas - pats /pers. C/ vai kāda cita persona ir izpildījusi parakstu /pers. C/ vārdā /datums/dokumentā „Vienošanās Nr./numurs/ par darba tiesisko attiecību izbeigšanu pie /datums/Darba līguma Nr./numurs/" sadaļā /Nosaukums G/ rindā „/pers. C/", nebija iespējams (..)", apelācijas instances tiesa atzinusi, ka paraksta viltošanas fakts nav pierādīts. Un šāds slēdziens, vadoties no šā ekspertīzes atzinuma, ir pareizs.

Tajā pašā laikā spriedums nesatur vērtējumu, ko šis pierādījums dod attiecībā uz Civillikuma 1427.pantā ietvertā kritērija par gribu slēgt Vienošanos noskaidrošanu. Tiesa norādījusi, ka eksperts nav devis kategorisku atzinumu par to, ka parakstu uz Vienošanās atveidojusi cita persona. Taču šāds eksperta atzinums neko nepasaka arī attiecībā uz gribas izpaudumu Vienošanos slēgt un ar šo ekspertīzes atzinumu nevar pamatot Civillikuma 1427.pantā noteiktās gribas kā darījuma obligātā elementa/priekšnosacījuma esību.

[12] Augstākā tiesa par pamatotu atzīst kasācijas sūdzības argumentu attiecībā uz pretrunām liecinieku liecībās.

[12.1] Tiesas noteiktā tehniskā un rokraksta ekspertīze veikta dokumentam „Vienošanās Nr./numurs/ par darba tiesisko attiecību izbeigšanu pie /datums/Darba līguma Nr./numurs/", kas ir atradies Personālvadības nodaļā /adrese/ *(sk. lietas 1.sējuma 58.lpp.)*.

Lai gan atbilstoši atbildētājas paskaidrojumiem prasītājam /pers. C/ otrs Vienošanās oriģināleksemplārs tika izsniegts tās parakstīšanas dienā /datums/, Valsts policijas Kriminālistikas pārvaldē tehniskās ekspertīzes veikšanai prasītājs nodevis /pers. F/ viņam izsniegto šīs Vienošanās eksemplāru *(sk. lietas 1.sējuma 11.lpp.)*, kurā atbilstoši ekspertīzes slēdzienam „Iesniegtā vienošanās Nr./numurs/ ir iegūta, pielietojot montāžas paņēmienu: dokumenta izgatavošanai tika izmantots vienošanās oriģināls ar rokraksta ierakstu /datums/ un parakstu /pers. C/ vārdā, kopējot vai skenējot to, daļēji piezīmējot paraksta /pers. C/ vārdā attēlu ar zilas krāsvielas lodīšu pildspalvu un izpildot rokraksta ierakstu /datums/, parakstu /pers. E/ vārdā un parakstu, kas atrodas zem drukātā teksta /elektroniskā pasta adrese/, ar zilas un violetas krāsvielas lodīšu pildspalvām."

[12.1.1] /pers. E/ SIA /Nosaukums A/ iecirkņa /Nosaukums/ iecirkņa vadītājs un /pers. F/ Personālvadības nodaļas personāla speciāliste iecirknī /Nosaukums/, paskaidrojumos policijai /datums/saistībā ar /pers. C/ paraksta viltošanu uz Vienošanās paskaidrojuši, ka viņu rīcībā nav nekādas informācijas par šiem apstākļiem. (*sk. lietas 2.sējuma 88.-91.lpp.)*.

Savukārt pirmās instances tiesas sēdē 2017.gada 28.septembrī /pers. F/ ir liecinājusi, ka „(..) vai nu tajā pat dienā, kad rīkojums tika parakstīts, vai nākamajā dienā, zina, ka tās bija gada beigas, prasītājs, ieradās pie liecinieces iecirknī, bija agresīvs. (..) Prasītājs prasīja lieciniecei vienošanos, bet /pers. F/ apgalvoja, ka viņai nav vienošanās, jo tā atrodas personāldaļā, bet lieciniecei ir tikai viņas vajadzībām nokopētais dokumenta melnraksts, ja vēlas, var to iedot, bet uz tā nav /pers. E/ paraksta. Lieciniece iegāja pie /pers. E/ un viņš parakstīja melnrakstu, pēc tam to iedeva prasītājam sakot, ka tas nav dokuments, ar kuru var iet tālāk. Šādi rīkojās, jo prasītājs bija agresīvi noskaņots un uzstājīgi pieprasīja šo vienošanos."

Arī /pers. E/ tiesā ir liecinājis par Vienošanās kopijas parakstīšanu, jo /pers. F/ viņš uzticējies.

Ja Valsts policija bija uzsākusi jautājuma izpēti par /pers. C/ paraksta viltojumu un tas, kā izriet no /pers. F/ un /pers. E/ paskaidrojumiem policijai, viņiem bija zināms, tiesai bija jānoskaidro, kāpēc par tik būtisku apstākli, kā ar montāžas paņēmienu iegūtā Vienošanās tapusi un kā tā nokļuvusi pie prasītāja, neko nav teikuši policijā.

Tas pats par sevi vēl nenozīmē, ka šīs personas mēģinājušas kādus faktus slēpt, tāpēc norāde tiesas spriedumā, mēģinot piedot ticamību atbildētājas pozīcijai un tāpēc minot, ka šīs personas nav bijušas brīdinātas par atbildību par apzināti nepatiesu liecību sniegšanu, norāda uz tiesas objektivitātes trūkumu un tādu argumentu radīšanu, kurus pats lietas dalībnieks nav minējis: ne /pers. F/, ne /pers. E/ nav atzinuši, ka, nebūdami brīdināti par iespējamo krimināltiesību, viņi nav bijuši līdz galam patiesi vai policijai snieguši apzināti nepatiesas liecības.

[12.1.2] Tiesai bija jānoskaidro, kāpēc Vienošanās melnraksts ar nokopēto /pers. C/ parakstu un /pers. E/ un /pers. F/ oriģinālparakstiem, /pers. F/ prasītāju piekodinot, ka tas nav dokuments „ar kuru var iet tālāk", tomēr tika izsniegts, ja nedaudzu minūšu gājiena attālumā no iecirkņa /Nosaukums/ /adrese B/, atrodas Personālvadības nodaļa /adrese/, kur bija pieejams Vienošanās oriģināleksemplārs.

[12.1.3] Cits jautājums saistās ar dokumenta melnraksta saglabāšanu /pers. F/ kā Personālvadības nodaļas personāla speciālistes lietvedībā. Atbildētājas pārstāve un liecinieki ir apliecinājuši, ka pēc tam, kad Vienošanās divus eksemplārus bija parakstījis /pers. C/, tie tika nosūtīti parakstīšanai /pers. E/ kā darba devējam, un viņš to ir parakstījis, tādējādi Vienošanās dokumentam kļūstot par tiesisku aktu.

Ja ir saprotama personāla speciālistes vēlme „darba vajadzībām" saglabāt dokumentu, tiesai bija jānoskaidro, kāpēc saglabāts nav ticis juridiski spēkā esošs un saistošs no abām pusēm parakstīts Vienošanās akts, bet tā vietā – tikai vienas puses parakstīts dokumenta projekts, un kādām „darba vajadzībām" tas pēc tam varēja būt noderīgs. Turklāt savās liecībās /pers. F/ norādījusi tieši, ka pirms došanās uz personāldaļu nokopē dokumentus, lai pašai būtu uzskaite. Paliek jautājums, kāpēc šajā reizē kopēts nevis abu pušu parakstīts dokuments, bet tā projekts, kuru bija parakstījis tikai darbinieks.

[12.2] Lieciniece/pers. F/ paskaidrojumā policijai, norādījusi, ka viņa ir sagatavojusi Vienošanās melnrakstu/sagatavi un elektroniski nosūtījusi /pers. H/. /pers. C/ parakstītus divus Vienošanās eksemplārus viņai atnesis /pers. H/ (paskaidrojumos policijā - saņēma ar kurjerpastu), tos parakstīja /pers. E/; abus Vienošanās eksemplārus un sagatavoto rīkojumu par darba attiecību izbeigšanu viņa un /pers. H/ aiznesuši uz personāldaļu, kur rīkojumu parakstījusi /pers. U/ (Personālvadības nodaļas vadītāja). Ar rīkojuma kopiju viņa atgriezās atpakaļ, lai saņemtu darbinieka parakstu par iepazīstināšanu ar rīkojumu.

Arī liecinieku /pers. E/ un /pers. H/ liecības par šiem apstākļiem ir analoģiskas.

Sniedzot liecības tiesā, /pers. F/ atšķirībā no paskaidrojumiem policijā, norādījusi, ka sagatavoto Vienošanos projektu viņa aiznesusi uz Personāldaļu un tur vienkārši atstājusi. Tajā pašā laikā Personālvadības nodaļas vadītāja /pers. U/ paskaidrojumos policijai norādījusi, ka Vienošanās dokumentu saņēmusi tad, kad uz tā jau bijis /pers. E/ un /pers. C/ paraksts, turklāt tikai vienu eksemplāru.

Kāpēc liecības tiesā /pers. F/ runā par fizisku Vienošanās projekta nogādāšanu uz Personālvadības nodaļu, par ko tās vadītājai nav bijis nekādas informācijas, ir tiesā izvērtējamais jautājums, atkārtoti izskatot lietu.

Apelācijas instances tiesa, pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam, nav konstatējusi pretrunas liecinieces /pers. J/ liecībās par to, ka /pers. H/ uzdevumā viņa devusies uz Personālvadības nodaļu, lai saņemtu sagatavoto Vienošanos. Tiesa izvērtējusi šīs liecības attiecībā uz adresi, uz kuru devusies lieciniece – tiesa atzinusi, ka /pers. J/ nav teikusi par došanos uz konkrētu adresi /adrese B/, bet gan liecinājusi par došanos uz Personālvadības nodaļu, (atrodas /adrese/), kas varētu atbilst /pers. F/ tiesā grozītajām liecībām.

Būtiskākais, ka tiesas spriedumā nav vērtējuma tam, vai /pers. H/ liecības vispār neizslēdz jebkādu /pers. J/ iesaisti Vienošanās apritē, jo šīs liecinieces it kā /pers. H/ atnesto dokumenta projektu, /pers. H/ atbilstoši tiesā sniegtajām liecībām ir izprintējis. /pers. H/ nekad nav liecinājis, ka viņš būtu lūdzis /pers. J/ doties pēc sagatavotā dokumenta projekta uz Personālvadības nodaļu. Minētais rada nepieciešamību tiesai rūpīgi izvērtēt liecinieces liecības ticamību un to, kāpēc šādas viena otru izslēdzošas liecības ir radušās.

[13] Prasītājs konsekventi ir apgalvojis, ka Iekšējās kontroles nodaļā pie /pers. H/ /datums/viņš nav bijis un Vienošanās dokumentu līdz ar to parakstīt nav varējis. Prasītājs ir norādījis uz darbiem, kurus veicis /datums/priekšpusdienā (atradies /adrese C/, sakarā ar SIA /Nosaukums J/ izpildāmajiem darbiem, ticies ar biedrības /Nosaukums K/ valdes locekli /pers. V/, bet pēc plkst.12.00 devies pusdienās un iepircies veikalā „Rimi").

Lai gan tiesa šos prasītāja minētos apstākļus nav apšaubījusi, tā atzinusi, ka tas nedod pamatu secināt, ka prasītājs /datums/nav bijis Iekšējās kontroles nodaļā un Vienošanos nav parakstījis, jo konkrētu laiku, kad prasītājs tur ieradās, liecinieki nav varējuši pateikt.

Atbilstoši automatizētās lietvedības sistēmas aprites kartei, kurā fiksētas atbildētājas lietvedības darbības, kā Vienošanās, tā arī rīkojums Nr./numurs/ par darba tiesisko attiecību izbeigšanu automatizētās lietvedības sistēmai pievienoti /datums/plkst. 14.07. *(sk. lietas 1.sējuma 146.lpp.)*.

Tiesai ar atbildētājas paskaidrojumu starpniecību, ņemot vērā laiku visu nepieciešamo formalitāšu veikšanai, sākot ar sarunām, Vienošanās tapšanu un beidzot ar rīkojuma parakstīšanu un ievadīšanu automatizētās lietvedības sistēmā, ja ne precīzi minūtēs, tad pārdesmit minūšu intervāla robežās bija iespējams noskaidrot, cikos vēlākais /pers. C/ bija jābūt Iekšējās kontroles dienestā, lai jau plkst. 14.07 būtu fiksēts minētais gala rezultāts.

Augstākā tiesa uzskata, ka šādā situācijā tiesa nevarēja atstāt bez vērtējuma prasītāja iesniegtos pierādījumus par viņa nodarbinātību laikā, kas robežojas vai, iespējams, sakrīt ar viņa varbūtējo ierašanos laiku adresē /adrese/, atbilstoši atbildētājas paskaidrojumos norādītajam.

[14] Augstākā tiesa neatrod pamata apšaubīt pirmās instances tiesas secinājumu, kuram pievienojusies arī apelācijas instances tiesa, ka, apgalvojot, ka Vienošanās nav notikusi, pierādīšanas pienākums izskatāmajā lietā ir prasītājam.

Vienlaikus tiesai bija jānodrošina jau iesniegto pierādījumu vērtējums, kā arī jādod iespēja pierādījumus iesniegt. Apelācijas instances tiesā 2018.gada 4.janvārī saņemtajā /pers. C/ lūgumā tiesai lūgts no elektronisko sakaru komersanta SIA „Latvijas Mobilais telefons" izprasīt šūnas atrašanās identifikatoru datu saglabāšanas periodā, lai ar mobilo sakaru savienojumiem diviem prasītāja rīcībā esošajiem mobilajiem telefoniem, varētu noteikt bāzes (līdz ar to arī pašas personas) aptuveno atrašanās vietu /datums/līdz plkst.14.07.

Ar tiesas 2018.gada 24.janvāra protokollēmumu šis lūgums noraidīts uzskatot, ka lietā ir citi pierādījumi, lai vērtētu šos apstākļus. Arī atkārtots lūgums 2018.gada 5.marta tiesas sēdē ir noraidīts.

Tiesas sprieduma analīze norāda, ka, noskaidrojot jautājumu, vai /pers. C/ bija Iekšējās kontroles nodaļā /datums/, tiesa vērtējusi atbildētājas liecinieku liecības, uz tām balstot spriedumu. Par nebūtiskiem atzīstot prasītāja iesniegtos pierādījumus un tos nevērtējot attiecībā uz darba pienākumu veikšanai patērēto laiku /datums/, kā arī atsakot jaunu pierādījumu izprasīšanu, tiesa pieļāvusi vienpusīgu objektivitātes kritērijam neatbilstošu lietas izspriešanu.

[15] Kasācijas sūdzībā ietvertais arguments, ka tiesa nepamatoti nav vērtējusi Vienošanās atbilstību Noteikumiem Nr.916 „Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība", atstājams bez ievērības, jo apelācijas sūdzība motīvu izvērtēt Vienošanās atbilstību minētajiem Noteikumiem, nesaturēja.

[16] Tiesas spriedumā veikta plašā analīze saistībā ar iedzīvotāju sūdzībām apsaimniekojamā teritorijā, kas atradās prasītāja pārziņā, kā arī viņa darba vērtējums. Taču tiesa nav apsvērusi, vai šie apstākļi nav ārpus prasības priekšmeta un pamata. Tiem, kā uzskata Augstākā tiesa, būtu nozīme, ja strīds attiektos, piemēram, uz darba devēja uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu, kas būtu pamatots ar Darba likuma 101.panta pirmās daļas 1.punktu.

Paskaidrojumos sakarā ar iesniegto prasību, atbildētāja noslēgto Vienošanos turklāt raksturojusi kā „savstarpējā pārrunu procesā" tapušu, neko neminot par prasītāja pieļautajiem pārkāpumiem vai neizdarībām, šo Vienošanos kā kompromisu vai darba devēja pretimnākšanu vai tā labo gribu attiecībā pret darbinieku *(sk. lietas 1.sējuma 27., 28.lpp.)*. Turklāt iniciatīva noslēgt Vienošanos, kā tas izriet no liecinieka /pers. H/ liecības, nākusi no /pers. C/ pēkšņi.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 472.panta ceturto daļu, 474.panta 2.punktu, Augstākā tiesa

nosprieda

atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018.gada 4.aprīļa spriedumu un lietu nodot jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.
Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnesis	V. Jonikāns
Tiesnese	V. Cīrule
Tiesnesis	A. Keišs